

Izložba slika Ivana Meseka

ČAKOVEC, 27. veljače – U izložbenom salonu Muzeja Međimurja u Čakovcu može se razgledati izložba slika akademskog slikara Ivana Meseka iz Varaždina. Mesek spada u najmlađu skupinu hrvatskih likovnih umjetnika, njegov je interes u području likovnosti izuzetno širok, od klasičnog slikarstva do konceptualnog pristupa, rekao je, otvarajući izložbu, likovni kritičar Marijan Spoljar. Mesek je rođen u Varaždinu, gdje je završio gimnaziju, dok je Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, u klasi profesora Kokota, završio 1995. godine. Bio je sudionik međunarodne ljetne akademije u Salzburgu, a na akademiji u Münchenu je od 1996. do 1999. godine pohađao postdiplomski studij »Likovno oblikovanje i terapija«. Čakovečki likovnoj publici Ivan Mesek predstavlja 20 slika i crteža, nastalih tijekom minulih triju godina. Većinom je riječ o slikama radenima akrilom na platnu. (D. O.)

»LJUBAVNA PISMA STALJINU« U SARAJEVU

ZAGREB, 27. veljače – Zagrebački Teatar ITD nastupio je u ponedjeljak na večer s predstavom »Ljubavna pisma Staljinu« Juana Matorgea, u režiji Saše Broz, na 17. međunarodnom festivalu »Sarajevska zima«. Nakon izvedbe u prepunoj velikoj dvorani sarajevskog Narodnog pozorišta Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Sarajevu priredilo je prijam u čast Teatra ITD, na kojemu su bili mnogi uzvanci iz kulturnog, javnog i

Nastup na »Sarajevskoj zimi«. »Ljubavna pisma Staljinu« Teatra ITD

političkog života Bosne i Hercegovine. Nakon prošlogodišnjeg uspjeha na istom festivalu s predstavom »Alma Mahler« interes za nastup Teatra ITD bio je iznimno velik. Sjećajući se izvedbe »Nesigurne priče« Nataše Rajaković i Bobe Jelčića, prije dvije godine na MESS-u, Sarajlije su izrazili želju da ponovno ugoste i tu predstavu, ali i »Stilske vježbe« koje su 33 godine na repertoaru Teatra ITD. (Hina)

Al Pacino i Hilary Swank glumit će u »Nesanicu«

ZAGREB/LOS ANGELES, 27. veljače – Al Pacino obvezao se da će glumiti u filmu »Insomnia« (Nesanicu), remakeu norveškog filma iz godine 1997. o detektivu koji slučajno ubije svojeg partnera. Zvijezda filma »Dečki nikada ne plaču« Hilary Swank pridružit će se produkciji u ulozi policijske časnice koja pokušava otkriti istinu. »Kad vam se ukaže prilika da radite s Pacinom, grabite je, ali ovo je posebno uzbudljivo, jer smo njega imali na umu gotovo od trenutka kad smo dobili prava na remake prije tri godine«, izjavio je jedan od filmskih producenata Paul Witt za Daily Variety. Redatelj Christopher Nolan koji je osvojio nagradu za scenarij na proteklom filmskom festivalu Sundance za mudro konstruirani film noir »Memento«,

režirat će za producentsku tvrtku Alcon. Mjesto radnje premješteno je iz Norveške na Aljasku, kamo je Pacino pozvan da istraži ubojstvo, ali se nađe u situaciji da sam počinu ubojstvo. Snimanje će se odvijati u Vancouveru, a trebalo bi početi 12. travnja. Pacino počinje raditi na filmu kad završi »People I Know«, priču o newyorškom publicistu. Swank, prošlogodišnja dobitnica Oscara, zadnji put je nastupila u filmu »The Gift«. Glumila je u još jednoj produkciji Alcona, »The Affair of the Necklace«, koji će distribuirati Warner Bros. ujesen. Originalnu »Insomniju« režirao je Erik Skjoldbjærg, koji je nedavno dovršio »Prozac Nation«, u kojemu glumi Švednin Stellan Skarsgård (»Dobri Will Hunting«, »Lomeći valove«). (Hina)

Kultura & spektakli

SUČELJAVANJA

RUPE U MIŠLJENJU NEKIH HRVATSKIH INTELEKTUALACA

Uz »Srpsko hrvatski dijalog o mogućnostima pomirenja dvaju naroda« održan u Beogradu / Hrvatske intelektualke zastupali Hrvoje Glavač, Sinan Gudžević, Igor Mandić, Nenad Popović i Slobodan Šnajder / Opet dileme je li Domovinski rat bio građanski ili obrambeni

Da neki Hrvati služe samo za »čepjenje rupa«, kako je to svojedobno duhovito napisao Joža Vlahović, pokazuju i najnoviji srpsko-hrvatski razgovori o pomirenju, koje su organizirali beogradski Goethe institut i grčki Centar za demokraciju i pomirenje u jugoistočnoj Europi. U prvi mah, budući da je vrijeme karnevala, čovjek bi pomislio da se radi o maškarama. Naime, ne prvi put i u istim ulogama pojavljuju se uglavnom iste osobe i na »svojim sedeljama« lamentiraju o pomirbi, o nečemu u što ni sami ne vjeruju. Jer da vjeruju, onda bi na takve razgovore, koji nisu »mačji kašalj«, pozvali i mnoge druge koji se s njihovim idejama i mišljenjima ne slažu.

Nevjerojatno je da na takve razgovore s hrvatske strane svjetskim sponzorima nije palo na um pozvati Nedjeljka Fabrika, Ivana Aralicu, Veljka Barbierija, Slavka Mihalića, Dubravka Horvatića, Stjepana Čučića, Danijela Dragojevića ili Vukovara Pavla Pavličića i Luka Paljetka, koji je iz Dubrovnika zbog srpske agresije morao pobjeći. Nasuprot njima, u svakoj se-

siji sudjeluju: Igor Mandić, Slobodan Šnajder i Nenad Popović, a tu i tamo im se pridoda još ponetko za koga se i ne zna da je hrvatski pisac i uopće da li je pisac, kao što su to ovaj put Sinan Gudžević ili Hrvoje Glavač. Neki s drukčijim mišljenjem bili bi potrebni naprosto zbog vjerodostojnosti i ozbiljnosti teme, zar ne?!

No, kako se vjerojatno ne radi o tome – i sa srpske strane nisu sudjelovali mnogi koje to vjerojatno zanima, ako ni zbog čega drugoga, a ono zbog srpskog ponosa i savjesti – već o nečemu posve prozirnog, onda je dobar i netko tko će se u ime tobožnjeg mišljenja »zaleptjeti« i krivicima za raspad SFRJ proglasiti »strane agenture«, kao što je to učinio Igor Mandić. On, između ostaloga, i zato što u svojem »pravdoljublju« još uvijek ne zna je li srpska agresija na Hrvatsku bila građanski ili obrambeni rat? Dobro im dođe i Slobodan Šnajder, kojemu još uvijek nije razvidno »tko je bio tko u toj krvavoj igri«, u tom srpskom agresorskom ratu.

ANDRIJA TUNJIĆ

FILM

VRT U NEPRESTANOM TRAJANJU

GORAN JOVETIĆ

Ekperimentalni film Ivana Ladislava Galeta »Endart«, premijerno prikazan u kinu »Tuškanac« zajedno s još dva ekperimentalna filma, »Glenn Miller« Tomislava Gotovca i »Nigredo« Zdravka Mustaća, dio je projekta pod nazivom »V.I.R.á.G.« koji predstavlja »work in progress« (djelo u nastanku). Rad se temelji na 18 slova jedne rečenice u romanu Jamesa Joycea »Uliks«. Rečenica glasi »Introibo ad altare Dei«, a premda sadrži 19 slova, kada se rečenica zatvori u prsten, prvo se i zadnje slovo stapaju u jedno i time se dobiva 18 slova zatvorenih bez početka i kraja, u kružnom toku. Osamnaest slova korespondiraju s 18 dijelova romana »Uliks«, a pojam zatvorenog kruga se u osnovi može poistovjetiti s drugim djelom Jamesa Joycea »Finneganovo bdijenje«. Svako slovo naziv je kratkog filmskog prizora, koji je samostalna mikro cjelina (fraktal) i ujedno odražava i oblikuje sveukupnu strukturu cjeline.

Premda »Endart« sadrži samo nekoliko filmskih prizora, Ivan Ladislav Galeta kaže da će se taj rad u svojoj završnici sastojati od 18 video-filmskih prizora koji će biti isprekidani s 18 slova navedene rečenice. Samo će na jednom mjestu biti umetnut naslov »Endart« koji će istodobno označavati »početak« i »kraj« projekcije. Dakle, kod toga »beskonačnog« filma »početak« njegova gledanja i njegov »kraj« svaki će gledatelj određivati individualno. Svi prizori spomenutog Galetina filma, odnosno djela u nastanku, snimljeni su u autorovu vrtu, gdje skladen život čovjeka i prirode ima glavnu narativnu funkciju.

Kao posebno dojmljivo svojstvo filma treba izdvojiti fotografiju koja inzistira na što bogatijem prikazu prirode, posebice zelenila. U slučaju čitavog filma intenzivni valeri boja vrlo snažno utječu na opažaj gledatelja. Učestala su i usporena kretanja koja izazivaju u gledatelja ponajprije osjećaj nelagodje. Doduše, u ovom slučaju usporenjem kretanja pretpostavlja se nekakav pozitivan osjećaj. Redatelj fiksira sadašnje, naglašava trenutačno stanje i na taj način komentira situaciju.

Uz to, zbog sporsosti prizora, prikazani predmeti i zbica dobivaju na težini, te se tako ostvaruje privid monumentalnosti, a to je posebno efektinno izvedeno u slučajevima

Uz premijeru ekperimentalnog filma Ivana Ladislava Galeta »Endart« u kinu »Tuškanac« / Riječ je o djelu u nastanku koje će u svojoj konačnici sadržavati 18 dijelova / Temelj je rečenica romana »Uliks« koja je organizirana prstenasto bez jasnog početka i kraja

Monumentalnost sitnih bića: Čvorak na hranilici u Galetinu filmu »Endart«

kada su snimana zrnca graška koja padaju u košaru i male životinje koje su stanovnici snimanog vrta. Uz usporena kretanja u Galetinu »Endartu« učestala je i stop-fotografija, odnosno zaustavljeni pokret. Tim se postupkom film znatno približava doživljaju fotografi-

je, a zbog njene statične kvalitete znatno se poništava dojam treće dimenzije. Takav postupak ima snažnu retoričku vrijednost, jer označava svojevrsan status quo, nekakav zaključak, trenutak završetka nekog procesa. Dakle, riječ je o istrnutom trenutku trajanja, praviljenog od prolaznog

(filmski zapis) na nešto neprolazno, svođenje fizičke stvarnosti na odabrani trenutak. Upravo u tom smislu je ocrtna postavka o djelu u nastanku koje karakterizira prstenasta struktura u kojoj sam gledatelj bira početak i kraj projekcije filmskog zapisa.

KNJIGE

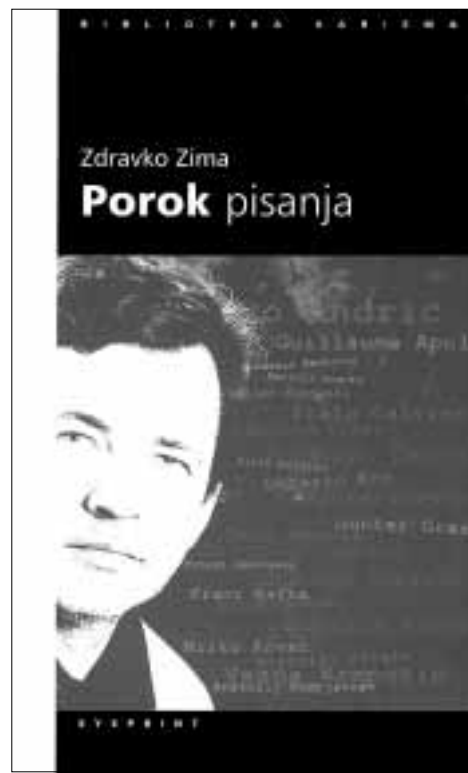
KNJIŽEVNI PORTRETI

ZAGREB, 27. veljače – U jednoj Márquezovoj priči gospoda Lázara zaključuje da je osvajanje porok. Porok je po svemu sudeći i pisanje, kojim Márquez osvaja teritorij u kojem je dominacija jedino poželjna. I svoju najnoviju knjigu književni kritičar, esejist i feltonist Zdravko Zima naslovljava »Porok pisanja«, pozivajući se i na samoga Márqueza, ali i na činjenicu da ako pisanje nije rutina, ono jest kreacija, a time u dosluhu s porokom. Jer, kaže Zima, pisanje je isto tako i opsesija, a i ona je u blizini poroka. Pisanje je, napokon, osvajanje čitaoca, a i to je neka vrsta poroka. Eto, zato se i Zimina peta knjiga koja okuplja književno-kritičke portrete naziva »Porok pisanja«. Među pedeset vršno ispisanih i zaokruženih medaljona nalaze se brojna slavna imena, među kojima su Hamvas, Horvath, Kafka, Rilke, Grass, Enzensberger, Werfel, Eco, Hašek, ali i rasprave o Krleži, Kišu, Matošu, Lunačeku, Tenžeri, Novaku... Riječ je tekstovima što ih je autor objavljivao u hrvatskome tisku, a za ovu ih je prigodu kritički odabrao i omedio koricama knjige koju je tiskala zagrebačka nakladnička kuća SusPrit, a uredila Snežana Husić.

Javnosti su »Porok pisanja« u utok u Društvo hrvatskih književnika predstavili Zvonimir Berković i Slobodan Prosperov Novak. »Zima bi u nas, poput Magrisa u Italiji, trebao biti pisac *terze pagine*, jer je najbolji dio hrvatske književnosti ostao vjerna novinama«, kazao je Slobodan P. Novak ističući da je on pisac ležerna načina stvaranja asocijacija, blage ironije i neupitne erudicije. Stoga je i ova knjiga Zimin odgovor »balkan-skoj školi proizvoljnosti« kakvom se vodi velik dio današnje aktualne kritike. Pišući o novim knjigama, vraća našem nakladništvu odavno izgubljeni smisao i čvrstinu. Jer riječ je o autoru koji se artizmom svoga pera nastavlja na prethodnike kakvi su Matoš, Krleža, Šoljan i Tenžera oslikavajući i vrednujući ne samo piševo djelo već i kontekst u kojemu

je ono izniklo. Zvonimir Berković, govoreći o Zimi, napravio je paralelu s Vladimrom Lunaečkom navodeći njihove sličnosti i različitosti. Na kraju je zaključio da su mu Zimini tekstovi savršeni kompas gdje tražiti vrijednosti i što čitati. Parafrazirajući Simone Weil, koja se pita treba li uništiti svijet iz vlastitog ega ili uništiti ego zbog svijeta, Zdravko Zima rekao je na kraju da je i ovu knjigu napisao priklanjajući se ovom drugom.

BRANKA DŽEBIĆ

IZLOŽBE

KACIGE KROZ POVIJEST

Galerija »Zvonimir« MORH-a / Izložba »Kacige u Hrvatskoj« Želimira Škobernea i Ivana Ružića nudi reprezentativan povijesni prikaz razvoja vojnih pokrivala za glavu od prapovijesti do Domovinskog rata

ZAGREB, 27. veljače – Povijest svijeta bez sumnje je povijest ratovanja, krvavih bitaka i mirisa baruta što prate čovjekovu iskonsku želju (a valjda i potrebu) za borbom i dominacijom nad drugim. Od luka i strijele, prostih komada oružja – topova i kugla pa sve do modernih laserskih ciljnika traje okrutna borba čovjeka protiv čovjeka koju će u tonama knjiga objašnjava generacije filozofa, sociologa i pisaca.

Jedna od najzanimljivijih izložaba što svjedoči burnu povijest ratovanja, otvorena je u ponedjeljak u Galeriji »Zvonimir« MORH-a. Izvanredno postavljena, izložba »Kacige u Hrvatskoj« autora Ivana Ružića i Želimira Škobernea nudi doista sjajan povijesni prikaz pokrivala što su čuvala – hrabre glave vojnika od pretpovijesti do Domovinskog rata. Koiki je napor bio prikupiti materijale iz raznih hrvatskih muzeja (povijesnih, arheoloških i gradskih), od Istre pa sve do Zagreba, objasnio je pred brojnim auditorijem pomoćnik ministra obrane Zoran Batušić. Obilazeći Hrvatsku, arheolog i stručnjak za željezno doba, savjetnik Muzeja grada Zagreba i nalaznik slavne žumberačke kacige Želimir Škobernea i Ivan Ružić, viši kustos MGZ-a, skupili su na jednom mjestu impresivne materijale od već spomenute zdjelaste kacige konjančkog kneza ratnika nadene u grobu na Žumberku, preko kaciga hrabrih rimskih legionara, zatim kaciga srednjovjekovnih ratnika, pozlaćenih kaciga »carskih« vojski 17. i 18. stoljeća, pa sve do čeličnih kaciga iz burne povijesti 20. stoljeća, odnosno najsvremenijih radenih od posebnih materijala.

Svi su izložci postavljeni u velike staklene vitrine, dok vrlo zanimljivi plakati, fotografije i tekstualni sažetci rese zidove Galerije »Zvonimir«. Izložbu prati i izvanredan katalog s iscrpnim povijesnim podacima i nizom fotografija u boji.

MARINA TENŽERA

Raskošni ureši: Svečana šapka 5. ulanske varaždinske pukovnije (koža, bronca, sukno, pozamenterija), poslije 1910.

Na rubu očaja: Damir Šaban u predstavi »Konačno kraj«

KAZALIŠTE

ŽIVOTNI SLUČAJ SAMOUBOJICE

ZVONIMIR DOBROVIĆ

U Zagrebačkome kazalištu mladih 25. veljače premijerno je izveden komad Petera Turrinija »Konačno kraj« u produkciji Kazališne radionice Gustl i »ZKM-a te uz pomoć Austrijskoga kulturnog instituta. Ova monodrama u režiji Nine Kleflin i izvedbi Damira Šabana, nakon »Alpskog rumenila« i »Krčmarice« već je treće predstavljanje poznata austrijskog dramatičara i pjesnika zagrebačkog publici. Uloga čovjeka koji je odlučio skratiti svoje korake do »konačnog« kraja, odnosno povući obarač pištolja koji drži na sljepočici, nakon što izbriži do tisuća, odučio je legla Damiru Šabanu. Između naleta odbrojavanja on pažljivo odmjerenim pokretima (za što je prema programskoj knjižici suodgovorna Asja Potočnjak) i strogo kontroliranim glasom uvjerljivo i prirodno izlaze životni slučaj jednog samoubojice.

To je čitav niz situacija prekida komunikacije i pokušaja njezina ponovnog uspostavljanja, serija prepričanih uspjehli i neuspjehli prikrivanja ljudske slabosti i ranjivosti, zapravo, čitav život u njegovoj

brojalici do tisuća. Šabanovo držanje i ritam uspješno ocrtavaju psihoze i osamljenost osobe na rubu, osobe koja se taj rub spremna prijeti, pri tome prateći i gradeći jednostavno dramaturgiju koja polako vodi do vrhunca.

U tome mu pomaže i scenografija, koja svojom zatvorenom konstrukcijom izravno pojačava osjećaj nemoći i izoliranosti s kojima se Turrinijev lik suočava. Naime, Damir Šaban čitavo vrijeme igra stojeći zatvoren u prozornom valjku, nasred inače prazne scene, iz kojeg ne može izaći, ali u koji se ne može niti ući. Na tom tragu skucenosti i opkoljenosti je i rješenje svjetla, koje u obliku jedne žarulje što svijetli iznad njegove glave, neodoljivo podsjeća na scenu iz neke samice.

Takvo sužavanje manevarskog prostora redateljica Nina Kleflin mudro je iskoristila za neposrednost u postizanju efekta izdvojenosti i klaustrofobične nelagodje shi-zofrenih faza koje lik proživljava. Doslovna režija kojom vodi predstavi, možda ne otvara sve mogućnosti kojima može zaskočiti gledatelje, ali zato pokazuje redateljicu u sigurnost u svoju viziju kazališnog horizonta.